

ประเภทของภูมิปัญญาด้าน จาริต ประเพณี มติ ข้อห้าม ภาษา ในหมู่บ้าน

ชื่อภูมิปัญญา ชิด

บทนำ/ความสำคัญของภูมิปัญญา

ก่อนอื่น ที่เราจะเริ่มลงมือกระทำมั่งคะละกรรมทุกอย่างเป็นต้นว่า ปลุกบ้าน สร้างเมือง ทำมั่งคลขึ้น บ้านใหม่ แต่งงาน ย้ายที่อยู่ บวชพระ เปกตุ้ ซื่อสัตย์มาเลี้ยง หว่านกล้า ปลุกนา เปิดร้านเปิดงานใหม่ เหล่านี้เราก็หวังเพื่อความเป็นสิริมงคล หวังความเจริญงอกงาม เราจึงควรมืออัสวันดี หรือฤกษ์งามยามดี เสียก่อน จึงค่อยลงมือกระทำ แต่การหาซื้อหาวันนั้น เราจะมัวค้นหาให้มันตรงกันหลาย ๆ ตำรานั้น ก็เป็นการยากมาก เราควรถือเอาที่ดี ๆ ที่สำคัญ ๆ เท่านั้นก็พอ เมื่อเราเชื่อหลายตำราแล้วตลอดชีวิตนี้ เราก็จะหาวันดีฤกษ์ดีไม่ได้ ดังคำโบราณว่า “ศิษย์ต่างครู อาจารย์ต่างวัด หนังสือก้อมต่างคนต่างมี” เราควรถือเอาที่สำคัญ ๆ ถือเอาวันเศษฟ้าดีแสงที่ดี ๆ และหาได้ยามประจำวันดี ๆ เสียเท่านั้น ก็เป็นอันใช้ได้ดีแล้ว ดังจะนำมาวางไว้เป็นหลักต่อไปนี้

กระบวนการ

ชิด โบราณจารย์ เจ้าแต่ก่อนสั่งสอนกันสืบๆ มาว่าบุคคลผู้ใดมีจิตใจประกอบด้วย โลกะ โทสะ โมหะ มาทรมาณหรือฆ่าทำลายบุคคลหรือสัตว์ที่มีประโยชน์แก่ตนในที่สุด มี วัว ควาย เป็นต้นว่า ซื่อถูกชิดอยู่จักไม่วุฒิจำเริญ มักประสบแต่ภัยอันตราย เคราะห์กรรม อุบาทว์ โรคพยาธิ หากความสุขความเจริญมิได้เลย เป็นเที่ยงแท้ แน่นอนเลย

ลักษณะของผู้ถูกชิดนั้น ้วควาอารามบ้านเมือง หอ เรือน คนฉุยฉายหรือนักบวชเจ้า ผู้ใดอยู่ไม่วุฒิจำเริญมีแต่เจ็บ ไข้ อุบาทว์พยาธิโรคา ไม่มีเวลาได้อยู่เป็นสุข ผู้หนึ่งหายผู้หนึ่งเป็น ผลัดเปลี่ยนกันไปมาไม่รู้จักสิ้นสุดไม่เป็นอันทำมาหากิน ค้าขายก็มีแต่ขาดทุน สาเหตุ คือ ไม่พบก็ควรหาทางแก้ไขเรื่องถูก “ชิด” นี้เสียก่อนเถิด

มีวิธีการแก้ไขนั้นควรปรึกษาหารือครูบาอาจารย์น้อยหนาผู้ฉลาดรู้ในเรื่องนี้โดยขอให้ท่านช่วยจัดการแก้ไขให้ด้วยพิธีการ “ส่งชิด” เสีย

เมื่อกระทำพิธีถอนชิดแล้วสิ่งใดที่ควรรื้อถอนก็ให้รื้อถอนออกไปเป็นต้น ต้องนิมนต์ พระสงฆ์ 4 รูป มาสวดถอนในระหว่างเวลาส่งชิดภายใน 3 วันนั้น ให้เจ้าของบ้านหรือเจ้าวัดออกไปอาศัยอยู่ที่อื่นเสียพอครบ 3 วัน จึงกลับเข้ามาอาศัยอยู่ได้และในระหว่างนั้นเองเจ้าของบ้านทุกคนต้องพร้อมใจกันรักษาศีล 5 ให้เคร่งครัดเมื่อครบกำหนด 3 วัน แล้วให้กลับเข้ามาทำสังฆทานถวายพระสงฆ์อุทิศกุศลให้แก่ทวดตา อารักษ์เสียเถิดสถานการณ์ที่นั่นจะกลับวุฒิจำเริญต่อไป

อันว่าปวุฒิจำเริญแก่คนและนักบวช อันทำให้วินาศนิบาไฮโครอย่ากระทำและฝ่าฝืนมีด้วยกัน ดังนี้

1. แฉกกระแส คือ
 - ไม่ได้รื้อหรือสร้างบ้านขึ้นใหม่ แล้วย้ายประตู
 - ปิดทางเดินของน้ำหรือย้ายร่องน้ำลำคลอง ลำเหมือง ลำห้วย
2. แผ่ทวาร บ้านเรือนบ่ได้รื้อถอนสร้างใหม่แต่ขยายประตูทางเข้าออกให้กว้างไม่ดีซิด
3. ลานพนม ต้นไม้ใหญ่อันเป็นศรีบ้านศรีเมืองหรือไม้ศรีมหาโพธิ์ ไปตัดฟันหรือโค่นล้มไม่ดีซิด
4. ถมสมุทร การถมน้ำบ่อ ถมสระ โบกธรณี ห้วย หนอง คลอง บึง แม่น้ำลำเหมืองที่มีมาแต่เดิมไม่ดีซิด
5. ขุดธรณี ขุดจอมปลวก หรือสันดอนให้ราบลงชั้นหนึ่งแล้วปลูกบ้านเรือนอยู่ที่ราบ บดีซิด
6. ตีอก เข้าไปอยู่บ้านใหม่ วดใหม่ บถึง 3 ปี ขยายเขตแดนออกบดีซิด
7. ปกปทุมมา ล้มต้นไม้ใหญ่แล้วสร้างบ้านเรือนแทนที่หรือตัดกิ่งก้านออกแล้วนำมาทำเป็นเสาธงหรือเอาตุงขึ้นแขวนแทน ไม่ดีซิด
8. ประเภทถมเล่า บ้านเรือนบ่ได้รื้อถอนสร้างเพิ่มเติมสร้างให้ใหญ่โตกว่าเดิม หรือต่อชานลานเรือนไม่ดีซิด
9. สะปะของเก่ามาหอม เอาไม้บ้านหลายหลังมารวมกันมาสร้างเป็นเรือนเดียว ไม่ดีซิด
10. ปรีวัตถอนแลกกล้า บ้านเรือนห้องหอสับเปลี่ยนไปมา ย้ายห้องไปไว้ที่ชานย้ายชานมาไว้ที่ห้อง ไม่ดีซิด
11. ทุกก้าถั่งมาลอม สร้างบ้านเอนอยู่ที่ปากแม่น้ำที่น้ำไหลมาบรรจบกัน ไม่ดีซิด
12. ของโบราณไหวหวาด ทรัพย์สมบัติเป็นวัตถุโบราณ แล้วย้นำไปขายแจกจ่ายหรือทำลาย ไม่ดีซิด

แหล่งข้อมูล

นายญาณ สองเมืองแก่น

บ้านเลขที่ 184 หมู่ 4 ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

 054 – 781395